

Kursplan i svenska för
kompletterande undervisning
för svenska elever i utlandet

Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2011:124) om kursplan i svenska för kompletterande undervisning för svenska elever i utlandet.

Publikationen kan laddas ner kostnadsfritt från
Skolverkets webbplats www.skolverket.se/publikationer

ISBN: 978-91-86529-69-7
Form: Ordförrådet AB
Stockholm 2011

SVENSKA FÖR KOMPLETTERANDE UNDERVISNING FÖR SVENSKA ELEVER I UTLANDET

Språk är människans främsta redskap för att tänka, kommunicera och lära. Genom språket utvecklar människor sin identitet, uttrycker känslor och tankar och förstår hur andra känner och tänker. Att ha ett rikt och varierat språk är betydelsefullt för att kunna förstå och verka i ett samhälle där kulturer, livsåskådningar, generationer och språk möts. Att vara flerspråkig underlättar också språkutveckling och lärande inom olika områden.

Syfte

Undervisningen i kompletterande svenska ska syfta till att eleverna vidmakthåller och vidareutvecklar sådana kunskaper i och om svenska som underlättar för eleverna att vistas i Sverige under längre eller kortare tid. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla sitt tal- och skriftspråk så att de blir aktivt två- eller flerspråkiga och får tilltro till sin språkförmåga och kan uttrycka sig i olika sammanhang och för skilda syften. Undervisningen ska bidra till att eleverna erövrar kunskaper om svenska språkets uppbyggnad. Undervisningen ska även stimulera elevernas intresse för att tala, läsa och skriva på svenska. I undervisningen ska eleverna möta och få kunskaper om skönlitteratur, annat estetiskt berättande och olika former av sakprosa på svenska. Därigenom ska eleverna ges möjlighet att utveckla sitt språk, sin identitet och förståelse för omvärlden. Undervisningen ska också bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om hur man formulerar egna åsikter och tankar i olika slags texter. De ska även stimuleras till att uttrycka sig genom andra estetiska uttrycksformer. Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att utveckla sin kulturella identitet. Genom undervisningen ska eleverna därför ges möjligheter att utveckla sitt intresse för och sina kunskaper om kultur, natur och samhälle i Sverige. Undervisningen ska också bidra till att eleverna anlägger ett jämförande förhållningssätt till kulturer och språk.

Genom undervisningen i ämnet svenska i den kompletterande utbildningen ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- formulera sig och kommunicera i tal och skrift,
- anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang,
- urskilja språkliga strukturer och följa språkliga normer,
- läsa och analysera skönlitteratur och andra texter för olika syften, och
- reflektera över traditioner, kulturella företeelser samt natur- och samhällsfrågor i Sverige utifrån jämförelser med förhållanden i andra länder.

Centralt innehåll

För åldrarna 6–9 år

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att förstå och tolka texter på svenska samt för att anpassa läsningen efter textens form och innehåll.
- Strategier för att skriva olika typer av texter på svenska med anpassning till deras typiska uppbyggnad och språkliga drag. Skapande av texter där svenska språket samspelar med bilder.
- Svenska språkets struktur med stor och liten bokstav, punkt, frågetecken och utropstecken samt stavningsregler för vanligt förekommande svenska ord i elevnära texter.
- Det svenska alfabetet och sambandet mellan ljud och bokstav.

Tala, lyssna och samtala

- Att lyssna och återberätta på svenska i olika samtalssituationer.
- Muntligt berättande på svenska för olika mottagare och för skilda syften, till exempel att roa eller lära.

Berättande texter och sakprosatexter

- Berättande texter och poetiska texter från Sverige. Texter för barn i form av bilderböcker, kapitelböcker, lyrik, sagor och myter. Berättande och poetiska texter som belyser människors upplevelser och erfarenheter.
- Rim, ramsor och gåtor ur svensk tradition.
- Några svenska skönlitterära barnboksförfattare och illustratörer.
- Beskrivande och förklarande texter för barn med anknytning till traditioner, företeelser och språkliga uttryckssätt i Sverige.

Språkbruk

- Svenska ord och begrepp som används för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter.
- Hur ord och yttranden uppfattas av omgivningen beroende på tonfall och ords nyanser.
- Skillnader mellan svenskt tal- och skriftspråk, till exempel att talet kan förstärkas genom rösläge och kroppsspråk.

Kultur, natur och samhälle

- Kulturella och samhälleliga frågor med anknytning till Sverige, till exempel traditioner och högtider som eleven möter i olika sammanhang, lekar och musik från Sverige eller djur och natur i Sverige.

För åldrarna 10–12 år

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att förstå och tolka texter på svenska från olika medier samt för att urskilja texters budskap, både de uttalade och sådant som står mellan raderna.
- Strategier för att skriva olika typer av texter på svenska med anpassning till deras typiska uppbyggnad och språkliga drag. Skapande av texter där svenska språket samspelar med bilder och ljud.
- Svenska språkets struktur med meningsbyggnad, huvudsatser, bisatser, stavningsregler, skiljetecken, ords böjningsformer och ordklasser. Textuppbyggnad med hjälp av sambandsord.

Tala, lyssna och samtala

- Att argumentera på svenska i olika samtalssituationer och beslutsprocesser.
- Muntliga presentationer på svenska för olika mottagare.

Berättande texter och sakprosatexter

- Berättande texter och poetiska texter från Sverige. Texter för barn och unga i form av skönlitteratur, lyrik, sagor och myter från olika tider. Berättande och poetiska texter som belyser människors villkor, identitets- och livsfrågor.
- Berättande och poetiska texters typiska språkliga drag samt deras ord och begrepp.
- Några skönlitterärt betydelsefulla svenska barn- och ungdomsboksförfattare och deras verk.
- Beskrivande, förklarande och instruerande texter för barn och unga med anknytning till traditioner, företeelser och språkliga uttryckssätt i Sverige. Texternas innehåll och deras typiska ord och begrepp.

Språkbruk

- Svenska ord och begrepp som används för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Svenska ords och begrepps nyanser och värdeladdning.
- Synonymer, homonymer och motsatsord i det svenska språket.
- Ordspråk och talesätt från Sverige.

Kultur, natur och samhälle

- Kulturella, samhällsliga och geografiska frågor med anknytning till Sverige, till exempel seder, bruk och traditioner eller skolgång i Sverige i jämförelse med samma företeelser i andra länder.

För åldrarna 13–15 år

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att förstå, tolka och analysera texter på svenska från olika medier. Att urskilja texternas budskap, tema och motiv samt deras syften, avsändare och sammanhang.
- Strategier för att skriva olika typer av texter på svenska med anpassning till deras typiska uppbyggnad och språkliga drag. Skapande av texter där svenska språket samspelar med bild och ljud.
- Svenska språkets struktur med stavningsregler, skiljetecken, ordklasser och satsdelar.
- Ordböcker och andra hjälpmedel för stavning och ordförståelse på svenska.

Tala, lyssna och samtala

- Muntliga presentationer och muntligt berättande på svenska för olika mottagare.
- Anpassning av språk, innehåll och disposition efter syfte och mottagare.

Berättande texter och sakprosatexter

- Svensk skönlitteratur för ungdomar och vuxna från olika tider. Skönlitteratur som belyser människors villkor och identitets- och livsfrågor. Lyrik, dramatik, sagor och myter.
- Några skönlitterärt betydelsefulla ungdoms- och vuxenboksförfattare från Sverige och deras verk, samt de historiska och kulturella sammanhang som verken har tillkommit i.
- Beskrivande, förklarande, utredande, instruerande och argumenterande texter på svenska, till exempel tidningsartiklar, arbetsbeskrivningar och blogginlägg. Texternas syften, innehåll och språkliga drag.
- Texter som kombinerar svenska språket med bild och ljud. Texternas språkliga och dramaturgiska komponenter. Hur uttrycken kan samspela med varandra, till exempel i svenska tv-serier och webbtexter.

Språkbruk

- Svenska ord och begrepp som används för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Svenska ords och begrepps nyanser och värdeladdning. Bildspråk och svenska idiomatiska uttryck.
- Nya ord i svenska språket, till exempel lånord.
- Skillnader i språkanvändning beroende på i vilket sammanhang, med vem och med vilket syfte man kommunicerar.
- Språkets betydelse för att utöva inflytande och för den egna identitetsutvecklingen.
- Etiska och moraliska aspekter på språkbruk, yttrandefrihet och integritet i olika medier och sammanhang.
- Några varianter av regionalt färgat talspråk i Sverige.

Kultur, natur och samhälle

- Kulturella, samhällliga och geografiska frågor med anknytning till Sverige, till exempel aktuella samhällsfrågor i Sverige, i jämförelse med liknande frågor i andra länder eller kulturella uttrycksformer från Sverige, bildkonst, musik och arkitektur.

För åldrarna 16–20 år

Läsa och skriva

- Skriftlig framställning av texter på svenska för kommunikation, lärande och reflektion. Språkriktighet, de språkliga egenskaper och textegenskaper som en text på svenska bör ha för att fungera väl i sitt sammanhang.
- Skriftlig framställning på svenska av utredande och argumenterande texter av olika slag. Svenska normer och stildrag som hör till dessa texttyper.
- Läsning av och arbete med svenska texter, vilket inkluderar strukturering, sovring, sammanställning, sammanfattning och källkritisk granskning.

Tala, lyssna och samtala

- Muntlig framställning på svenska med fokus på mottagaranpassning. Faktorer som gör en muntlig presentation intressant och övertygande. Användning av presentationstekniska hjälpmedel som stöd för muntlig framställning. Olika sätt att lyssna och ge respons som är anpassad till kommunikationssituationen.
- Muntlig framställning på svenska av utredande och argumenterande slag. Användning av presentationstekniska hjälpmedel som stöd i muntlig framställning.
- Muntlig framställning på svenska med fördjupad tillämpning av den retoriska arbetsprocessen.

Berättande texter och sakprosatexter

- Skönlitteratur från Sverige, från olika tider och inom genrerna prosa, lyrik och dramatik.
- Uppbyggnad, språk och stil i svensk sakprosa. Referat och kritisk granskning av sakprosatext.
- Svenska författarskap och skönlitterära verk, vilket även inkluderar teater samt film och andra medier, från olika tider och epoker. Relationen mellan skönlitteratur och samhällsutveckling, hur svensk skönlitteratur har formats av förhållanden och idéströmningar i samhället och hur den har påverkat samhällsutvecklingen.

Språkbruk

- Argumentationsteknik.
- Grundläggande svenskspråkliga begrepp som behövs för att på ett metodiskt och strukturerat sätt tala om och analysera språk och språklig variation samt diskutera språkriktighetsfrågor.

- Svenska dialekter och språklig variation i talat och skrivet språk som hänger samman med till exempel ålder, kön och social bakgrund. Skillnader mellan formellt och informellt språkbruk samt attityder till olika former av språklig variation.
- Svenska språkets uppbyggnad, hur ord, fraser och satser är uppbyggda samt hur de samspelar i grammatiken.
- Svenska språkets ursprung, historiska utveckling och släktskapsförhållanden.

Kultur, natur och samhälle

- Kulturella frågor med anknytning till Sverige, till exempel kulturella företeelser och sevärdheter. Fördjupade studier av konst, musik, arkitektur och film från Sverige. Jämförelser mellan Sverige och andra länder.
- Samhälleliga och geografiska frågor med anknytning till Sverige, till exempel aktuella samhällsfrågor eller samhällsförhållanden, natur- och geografiska förhållanden i Sverige. Jämförelser mellan Sverige och andra länder.